

Potres 14. aprila 1895 v Ljubljani

Po hudi zimi leta 1895 je v Ljubljani sledila deževna pomlad. Vreme med velikonočnimi prazniki je bilo zelo spremenljivo: v petek je bila skoraj poletna vročina, v soboto je močno deževalo.

Velikonočna nedelja pa je bila spet sončna, Ljubljančani so napolnili parke in promenade ter se zvečer, zgodaj kot po navadi, odpravili spat. Sedemnajst minut po enajsti uri jih je predramil močen potres, ki ga je spremljal grozovit hrup. Tla so se tresla, stene pokale, ostrejša škripala, leseni podi škrtali. S streh so leteli strešniki in dimniki, podirale so se manjše in večje stene. Prebivalce je v temi zajela precejšnja panika, tako so v naglici, le v nočnih oblačilih zapustili svoja stanovanja in se zbirali na odprtem, kjer so molili in v grozi preživljali številne popotrese.

Velikonočni potres je nastal 14. aprila 1895 ob 23. uri in 17 minut po lokalnem času (22.17 UTC). Žarišče je nastalo v globini 16 km, njegova navorna magnituda je bila 5,8. Največjo intenziteto, VIII–IX EMS-98, je dosegel na območju mesta Ljubljane, Ljubljanskega barja ter do Vodice na severu, to je v Ljubljani, Dravljah, Utiku in Vodica. Potres je zajel veliko območje s polmerom približno 350 km, kar predstavlja približno 385.000 km². Naslednje jutro se je pokazalo razdejanje: od 1.373 zgradb, kolikor jih je bilo takrat v Ljubljani, jih je bilo 145 (11 %) tako poškodovanih, da jih je bilo treba porušiti. Marsikje so v stenah zazijale velike razpoke in zaradi skoraj nenehnega tresenja tal bivanje v teh objektih ni bilo varno.

Zelo hudo poškodovana je bila deželna bolnišnica, kot tudi številne cerkve, šole, muzeji in ostale javne zgradbe. Ljubljana je imela okoli 31.000 prebivalcev. Od skupno 1.373 hiš je bilo 589 pritličnih, 437 enonadstropnih, 264 dvonadstropnih, 77 trinadstropnih in 6 štirinadstropnih. Največje poškodbe na stavbah so nastale v območju od Iga do Vodice. Manjše poškodbe so nastale v polmeru okoli 50 kilometrov okrog nadžarišča. Moč potresa ponazarjajo tudi podatki, da so ga čutili prebivalci Dunaja, Splita ter v italijanskih mestih Assisi, Firenze in Alessandria. Glavnemu potresu je v naslednjih desetih dneh sledilo več kot 100 popotresov, ki so prebivalce še bolj begali.

V potresu je umrlo 21 ljudi, od tega trije v centru mesta. Smrtne poškodbe so večinoma povzročili odpadli deli dimnikov in strešnikov, nekatere pa so zasuli podrti stropi. Nekaj ljudi je umrlo med reševanjem.

Potres je povzročil ogromno gmotno škodo, ki je bila ocenjena na približno 7 milijonov goldinarjev. Posledice niso imele le negativnih učinkov, saj se je v Ljubljani po potresu marsikaj spremenilo na bolje. Ob ideji o urbanistični in arhitekturni obnovi Ljubljane je bila izvedena tudi raziskava o gradbeno-tehničnih normativih, ki je pripeljala do prvih smernic za potresno varno gradnjo.

Že dve leti po potresu je v kletnih prostorih višje realke na Vegovi ulici v Ljubljani začela delovati prva potresna opazovalnica v Avstro-Ogrski monarhiji.

Pogled na Wolfovo ulico v Ljubljani (original hrani arhiv Narodnega muzeja)

Razglednica Ljubljane po potresu (Makroseizmični arhiv, ARSO).